

Postrowne słowa k zahajenju 5. fachoweho dnja 2plus

Kerstin Wittig*

Jara česćene knjenje a česćeni knježa, witam Was w mjenje Sakskeho statneho ministerstwa za kultus a wodźenskeje skupiny 2plus cyle wutrobnje na fachowy dzeń w Chrósćicach. Wjeselu so, zo móžemy džensa, dnja 5.11.2022, po wotprajenjach korony dla w zaštymaj lětomaj zaso zarjadowanje w prezency přewjesć.

Dopominajmy so: Ideja, tajki fachowy dzeń přewjesć, nasta w léće 2015. Wona rezultowaše z Wašich pokiwow na to, zo njewotpowěduja dalekubłanske poskitki za 2plus žadanjam praksy. Serbske šulske towarstwo přednjese tutón problem tehdyšej kultusowej ministerce knjeni Kurthowej. Tute pokiwy je wodźenska skupina 2plus chutnje wzała. Smy tohodla 2015 dalekubłanski poskitk za 2plus najprjedy přepruwowali a rozmyslowali, kak móhli jón atraktiwniši sćinić. Při tym smy zwěsćili, zo poskiceše so cyły rjad dalekubłanskich móžnosćow. Wjele zarjadowanjow pak dyrbješe so dla małeje ličby přizjewjenjow wotprajić.

Na to smy za wobsahowym a organizatoriskim formatom pytali, kotryž na šule přesahowace wašnje – kaž koncept samy – wšitke wučerki a wšitkich wučerjow docpěje a kiž je tež samozrozumliwy za kubtarki a kubtarjow kaž tež studowacych wotewrjeny. Dobre dalekubłanske zarjadowanja sej žadaja, zo wobkedźbujate přeca a potreby wobdźělnikow.

Čłonom wodźenskeje skupiny bě tuž wot wšeho spočatka wažne, Was do přihoće a přewjedzenja fachoweho dnja zapřijeć. Tak smy to tež lětsa praktikowali.

Fachowym poradźowarkam a koordinatorkam a koordinatoram staji so wot fachowych referatow w Krajnym zarjedze za šulu a kubtanje próstwa wo namjety temow a referentow za tute zarjadowanje. Smy z wulkeje ličby wobsahowych nastorkow někotre wuzwolili a program wudžěтали. Jara často buchu mjenowane wobchadjenje z njelochkimi šulerjemi, móžnosće podpěry za zdźerženje strowoty wučerjow a wučerkow, medijowe kubtanje a bilinqualna wučba.

Při planowanju programa smy nimo toho přeca nastupajo organizaciju zarjadowanja zwoprawdžili. Přeli su so impulsowy referat, wjele móžnosćow k rozmołwje a wuměnje nazhonjenjow a wjele džěłarničkow, kotrež maja so wjacekrótnje poskićić. Nimo toho smy tež přeni krok sćinili, zo bychmy přizjewjenski proces přichodnje zjednorili a jón přez šulski portal realizowali. Wodźenska skupina 2plus budže na swojim přichodnym posedženju fachowy dzeń dokładnje wuhódnoćić.

Na tutym městnje džakuju so wšěm, kotřiž su w zaštych měsacach na přihoće zarjadowanja sobu skutkowali. Wosebje džakuju so knjeni dr. Brězanowej, knjeni Kretschko-Ulbrich a knjezej Handrikej kaž tež koleginam Rěčneho centruma WITAJ. Tohorunja słuša mój džak wšěm referentkam a referentam, kotřiž budu džensa k dobremu poradženju zarjadowanja přinošować.

Jedyn aspekt při přihoće nochcu njewobkedźbowany wostajić. To je wólba termina za fachowy dzeń. Šulski zakon wobsahuje hladajo na dalekubtanje wučerkow a wučerjow jasne rjadowanje: Wučerki a wučerjo su winowaci, prawidlownje, wosebje w času bjez wučby, so w přiměrjenej měrje dale kubtać. To je w druhich powołanskich skupinach připódla prajene samozrozumliwe.

Smy tohodla hižo 2015 jara dokładnje za so hodzącym terminom za fachowy dzeń pytali. Sobota po nazymskich prózdnicach zda so z wjacorych přičin derje hodžeć: Přeni wotrězk šulskeho lěta, kiž ma wjele noweho w sebi, je k tutomu časowemu dypkej zdokonyjany. Nimo toho móža sej wučerki a wučerjo w nazymskich prózdnicach zasluženu přestawku wot napinaceho šulskeho wšedneho dnja popřeć.

Tutón termin ma so z wida wodžaceje skupiny 2plus z tradiciju stać. Smy měnjenja, zo móže sej kóždy tutón termin dołhodobnje zapisac a po móžnosći swobodny dzeržeć. Wězo je nam wědome, zo su wosobinske a swójbne přičiny, kiž njehladajo na najlěpše planowanje wobdželenje njedowola. Tuta derje přemyslena wólba termina je w zaštosći k diskusijam a njespokojnosći wjedta. Njespokojnosć njebě jenož pola jednotlivych wobdžělnikow pytnyć, ale tež pola koleginow a kolegow, kiž su fachowy dzeń z wjele angažementom a wulkim wosobinskim zasadženjom přihotowali a so za wólbu termina kritizowali.

Wodženska skupina 2plus je wo přihoće džensnišeho zarjadowanja naprašowanje nastupajo termin pola šulskich wjednicow a wjednikow přewjedta. Na wuběr stejachu sobota po nazymskich prózdnicach – potajkim dotalny termin, srjeda w přihotowanskim tydženju abo přenja pónđzela w nazymskich prózdnicach. Dokelž njedóndže za žadyn z třoch terminow k jasnej wjetšinje, smy rozsudžili, fachowy dzeń w běžnym šulskim léče znowa na přenjej soboce po nazymskich prózdnicach přewjesć. W přichodnym šulskim léče wotměje so fachowy dzeń srjedu w přihotowanskim tydženju. Po tym budžemy so znowa nastupajo kruty termin ze šulemi skontaktować.

Jara česćene knjenje a česćeni knježa, bych chcyta přiležnosć wužić, Was wo běžnej ewaluaciji koncepta 2plus informować a Was wo Wašu podpěru při předstajacych napravach prosyć.

Koncept „2plus-wučba po šule přesahowacym koncepte dwurěčna serbsko-němska šula“ bu w juniju 2013 přez Sakske statne ministerstwo za kultus wopodstatnjeny a ze spočatkem šulskeho lěta 2013/2014 regularnje zawjedženy. Proces nadžětanja a wupruwanja koncepta, w kotrymž sće aktiwne sobu skutkowali, so wot ekspertow z wobłuka dwu- a wjacerěčneho slědženja wědomostnje přewodžeše.

Wuslědk wědomostneho přewoda wopodstatni, zo docpěja so z konceptom 2plus kedžbyhódne postupy w rěčnym wuwicu wšěch šulerjow. Kmaňši přistup a pozitiwniše nastajenje k serbskej rěči daštej so dopokazać. Za hajeje serbskeje rěče a kultury je wažne, zo so koncept trajnje we wysokej kwalice zwoprawdža. Nětko, nimale džesać lět po zawjedženju 2plus, je na času, zwoprawdženje koncepta we wobłuku wobšěrnej ewaluacije wěcywustojnje a fachowse posudžować. Jako wuslědk maja so konkluzije za dalše džěto wšěch wobdžělenych sčahnyć a móžnosće podpěry za šulsku praksu wuwić.

Jedne čezišćo ewaluacije wopřija zwěsćenje rěčneho stawa šulerjow rjadowniskeho schodženka 8. Za zwěsćenje rěčneho stawa zdobyštej so Serbski institut w Budyšinje a Rěčny centrum WITAJ. Zwěsćenje rěčneho stawa ma tomu słužić, zwěsćić kompetency šulerjow rjadowniskeho schodženka 8 we wobłukach słyšane zrozumjenje, čitane zrozumjenje, rěčenje a pisanje, počahowane na kompetency model Zhromadneho europskeho referencneho ramika (GER).

Diferencowane wuprajenja k tutym kompetencnym wobłukam, počahowane na wobdžělene šule, rjadownje a rěčne skupiny, podadža Wam wažne pokazki za Waše dalše wuhotowanje wučby, za individualnu potrebu spěchowanja jednotlivych šulerjow a za poradžowanje nastupajo kubłanje.

Zwěsćenje rěčneho stawa wšěch šulerjow rjadowniskeho schodženka 8 ma so w přichodze w kóždym

šulskim lěće přewjesć. W přihoće na tute předewzaće wotměje so najprjedy jónu wupruwowanska faza. Serbski gymnazij Budyšin, Serbska wyša šula Worklec a wyša šula w Slepom w tutej wupruwowanskej fazy sobu skutkują. Za to so kolegijam a šulskim wjednistwam cyle wutrobnje dźakuju.

Ewaluacija wopřija nimo toho naprašowanja pola wšěch šulow, kiž po koncepcje 2plus dźětaja. Za přewjedenje naprašowanjow móžachmy Kubłanskowědomostnu fakultu university Lipsk zdobyć.

Wot wodźaceje skupiny bu intensiwnje wobjednane, kotre aspekty koncepta dyrbja čěžišća naprašowanjow tworjeć. Při tym dachmy so wot scěhowacych přemyslowanjow wjesć:

1. Koncept 2plus je na to wusměrjeny, w rjadownjach a skupinach dwurěčne kubtanje dospotnje zaručić a intensiwnje na wuwicu kubłanskeje řeče w serbsčinje a němčinje dźětać. We wobtuku ewaluacije ma so přepytować, hač so w rjadownjach dwurěčne kubtanje realizuje a kak daloko su so šule k serbskim rěčnym rumam wuwili. Do přepytowanjow maja so zapřijeć rěčna a wěčna fachowa wučba kaž tež zwonkawučbne aktiwity.

2. Ramikowe wuměnjenja za přesadjenje koncepta 2plus wopřijeja wšelakore naprawy podpěry za šule. Do nich liča zasadjenje šulskich koordinátorow a fachowych poradźowarjow a zaměrne rěčne a fachowe dalekubtanja. Ewaluacija ma zaměr, skutkownošć hižo wobstajacych podpěracych naprawow přepytować a dalšu potřebu podpěranja zwěsćić.

3. Wot regularneho zawjedženja koncepcije 2plus eksistuje w Sakskej přezcytny koncept přiswojenja řeče wot dźěčaceho dnjoweho zarjadnišća hač k Serbskemu

gymnazijej. Předšulske zarjadnišća, šule a kulturne zarjadnišća skutkują při hajenju serbskeje řeče hromadze. We wobtuku ewaluacije ma so zwěsćić, kajku kwalitu je zhromadne dźěto šulow mjez sobu, z předšulskimi a zjawnymi zarjadnišćemi docpěto a kotre potencie měli so hišće wotkryć.

4. Šansy kubtanja za dźěći a młodostnych wotwisuja we wysokej měrje wot wuměnjenjow w staršiskim domje. Za šulu wobsteji wosebje zajim, zo stanje so zhromadne dźěto ze staršimi kruty wobstatk šulskeho wuwica, zo by so mj. dr. docpěto polěpšić individualny šulski wuspěch za dźěći.

Jako wuslědk tutych přemyslowanjow buchu scěhowace naprašowanke čěžišća wudžětane:

1. šula jako rěčny rum,
2. ramikowe wuměnjenja a podpěra šulow při přesadjenju koncepta 2plus,
3. kooperacija šulow mjez sobu kaž tež z předšulskimi a zjawnymi zarjadnišćemi kaž tež
4. zhromadne dźěto šule a staršich.

Na zakładze tutych čěžišćow so šulske wjednicy a šulscy wjednicy, wučerki a wučerjo, starši, šulscy nošerjo kaž tež kooperaciscy partnerojo šulow do naprašowanjow zapřijeja. Na zakładze wuslědkow naprašowanja maja so šulske wuwicowe procesy a ma so tež wutworjenje syće serbskich šulow kwalitatiwnje zesylnić. Nadźijam so, zo sprosředkuje Wam džensniši fachowy dzeń nowe dopóznaća a dohlady, zo zesylni zhromadne skutkowanje w šulach a mjez šulemi a da Wam trěbnu fachowu zepěru za dalše zmištrowanje Wašich nadawkow. W tutym zmysle přeju zarjadowanju wuspěšny wotběh.

**z němčiny přetožita Wórša Šotćina
(dale na stronje 17)*

